

Sygn. akt IV Pa 29/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 czerwca 2017 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSO Elżbieta Zalewska - Statuch
Sędziowie SSO Barbara Bojakowska

SSO Joanna Składowska

Protokolant sekretarz sądowy Ewelina Kubiczak - Kleśta

po rozpoznaniu w dniu 1 czerwca 2017 roku w Sieradzu

na rozprawie

sprawy ze skargi A. M. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Firma (...)w Z.

o wznowienie postępowania w sprawie zakończonej wyrokiem Sądu Okręgowego w Sieradzu z dnia 10 grudnia 2015 r., sygn. akt IV Pa 96/15

z powództwa M.M., na którego rzecz działa Stowarzyszenie (...) w P.

przeciwko A. M. prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą Firma (...)w Z.

o diety i inne świadczenia związane z podróżą służbową rozpoznanej na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Rejonowego w Zduńskiej Woli z dnia 8 lipca 2015 r., sygn. akt IV Pa 326/14

A. zmienia wyrok Sądu Okręgowego w Sieradzu z dnia 10 grudnia 2015 r. w sprawie sygn. akt IV Pa 96/15, nadając mu następującą treść: „I. z apelacji pozwanego zmienia zaskarżony wyrok w pkt 1,2,4 i 5 w ten sposób, że:

a. kwotę zasądzoną w pkt 1 obniża do 1 198,20 (tysiąc sto dziewięćdziesiąt osiem i 20/100) złotych, oddalając powództwo w pozostałym zakresie i nie obciążając M. M. obowiązkiem zwrotu pozwanemu kosztów procesu;

b. uchyla pkt 4 i 5;

II. oddala apelację pozwanego w pozostałej części i apelację powoda w całości;

III. zasądza od M. M. na rzecz A. M. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Firma (...)

(...)w Z. 930 (dziewięćset trzydzieści)

złotych z tytułu zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.";

B. orzeka o obowiązku zwrotu spełnionego świadczenia, zasądając od M.

M. na rzecz A. M. prowadzącego działalność

gospodarczą pod nazwą Firma (...)

(...)w Z. 28 856,45 (dwadzieścia osiem tysięcy

osiemset pięćdziesiąt sześć i 45/10) złotych z ustawowymi odsetkami za

opóźnienie od 12 czerwca 2017 r. do dnia zapłaty;

C. oddala skargę w pozostałym zakresie;

D. zasądza od M. M. na rzecz A. M. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Firma (...) (...)w Z.2 701 (dwa tysiące siedemset jeden) złotych z tytułu zwrotu kosztów postępowania związanych ze skargą o wznowienie postępowania;

E. nakazuje zwrócić A. M. prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą Firma (...) (...)w Z. z funduszy Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Zduńskiej Woli pobraną opłatę sądową w kwocie 1 362,60 (tysiąc trzysta sześćdziesiąt dwa i 60/100) złotych oraz należność z tytułu zwrotu wydatków w kwocie 598,47 (pięćset dziewięćdziesiąt osiem i 47/100) złotych.

Sygn. akt IV Pa 29/17

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 8 lipca 2015 r., wydanym w sprawie sygn. akt IV P 326/14, Sąd Rejonowy w Zduńskiej Woli w sprawie z powództwa M. M. przeciwko A. M. prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą Firma (...)w Z., zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 27 004,90 złotych z odsetkami ustawowymi od dnia 4 września 2014 r. do dnia zapłaty; oddalił powództwo w pozostałym zakresie; zasądził od powoda na rzecz pozwanego 777,76 złotych tytułem częściowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego; nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Zduńskiej Woli 1 362,60 złotych tytułem częściowego zwrotu opłaty sądowej, od uiszczenia której powód był zwolniony oraz 598,47 złotych tytułem częściowego zwrotu wydatków poniesionych przez Skarb Państwa.

Rozstrzygnięcie to zostało poprzedzone następującymi ustaleniami Sądu Rejonowego i ich oceną prawną:

M. M. w okresie od 29 lipca 2011 r. do 28 lipca 2013 r. zatrudniony był u pozwanego A. M. prowadzącego działalność pod nazwą Firma (...)w Z. na stanowisku kierowcy pojazdu ciężarowego.

Jak stanowił regulamin wynagradzania w brzmieniu obowiązującym w dacie zatrudnienia powoda, z tytułu podróży służbowej poza teren kraju pracownikowi przysługiwały należności naliczone zgodnie z rozporządzeniem ministra właściwego ds. pracy dotyczącym należności przysługujących pracownikom sfery budżetowej, jednak przy przyjęciu stawki diety w wysokości 48 złotych.

Z dniem 1 stycznia 2012 r. w pozwanym zakładzie pracy wprowadzono aneks do regulaminu wynagradzania, zgodnie z którym z tytułu podróży służbowej poza teren kraju pracownikowi należała się wyłącznie dieta i zwrot kosztów zaakceptowanego przez pracodawcę noclegu albo ryczałt za nocleg, za który pracownik nie przedłożył rachunku. Dieta stanowiła kwotę 48 złotych, a ryczałt 72 złote. Z dniem 1 października 2012 r. stawki należności z tytułu podróży służbowych uległy zmianie, tj. ryczałt podwyższono do kwoty 84 złotych, a dietę do kwoty 56 złotych.

Kolejna zmiana w zakresie kosztów podróży służbowych weszła w życie w dniu 1 marca 2013 r. Tym razem pracodawca zobowiązał się wypłacać pracownikom tytułem diety kwotę 66 złotych i tytułem ryczałtu za nocleg kwotę 99 złotych.

W czerwcu 2014 r. pozwany potrącił powodowi z należności z tytułu podróży służbowych 1 198,20 złotych w związku z przekroczeniem norm paliowych.

Różnica między sumami wypłaconymi powodowi z tytułu podróży służbowych a należnymi w oparciu o postanowienia rozporządzeń: Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. oraz z 29 stycznia 2013 r. w sprawie

wysokości oraz warunków ustalania przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju wynosiła 25 806, 70 złotych.

W tym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał powództwo za zasadne w części na podstawie art. 21a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (Dz. U. Nr 92, poz. 879 ze zm.), obowiązującym od 3 kwietnia 2010 r., odsyłającego do zasad określonych w przepisach art. 77⁵ § 3-5 k.p.

Sąd podniósł, że powód zatrudniony był u pozwanego w charakterze kierowcy transportu międzynarodowego i podczas wyjazdów w trasy poza granice kraju nie korzystał z noclegów w hotelach, tylko spał w samochodzie wyposażonym w leżankę do spania.

Sąd odwołał się do poglądu Sądu Najwyższego wyrażonego w wyrokach: z dnia 10 września 2013 roku, I PK 71/13, Lex Nr 1427710 oraz z 12 czerwca 2014 roku, II PZP 1/14, zgodnie z którym umożliwienie kierowcy w transporcie międzynarodowym możliwości spania w kabinie samochodu ciężarowego nie stanowi zapewnienia pracownikowi bezpłatnego noclegu w rozumieniu przepisów regulujących przyznawanie należności pracownikom odbywającym podróże służbowe poza granicami kraju.

W ocenie Sądu, w razie nieprzedstawienia rachunku za hotel (motel) kierowcy przysługuje co najmniej (art. 77⁵ § 5 k.p.) ryczałt w wysokości 25% limitu ustalonego w przepisach wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p., z czym w sprzeczności nie pozostaje możliwość „zaoszczędzenia” przez niego wydatków i zwiększenia w ten sposób dochodu uzyskiwanego z tytułu zatrudnienia.

Powołany w sprawie biegły, w oparciu o zapisy rozporządzeń: Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej oraz Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, ustalił wysokość przysługujących powodowi, a niewypłaconych mu przez pozwanego należności na kwotę 25 806, 70 złotych.

Jednocześnie Sąd uwzględnił żądanie zwrotu kwoty 1 198,20 złotych potrąconej przez pracodawcę z naruszeniem prawa.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c., przyjmując, iż powód wygrał proces w 36 %.

Wywiedziona od tego wyroku apelacja pozwanego została przez Sąd Okręgowy w Sieradzu oddalona wyrokiem z dnia 10 grudnia 2015 r. w sprawie IV Pa 96/15.

Sąd Okręgowy ocenił, że Sąd pierwszej instancji wydał trafne orzeczenie, znajdujące oparcie zarówno w zebranych w sprawie materiale dowodowym, jak i obowiązujących przepisach prawa.

Sąd drugiej instancji wskazał, że ryczałt przysługuje nawet wtedy, gdy kosztów noclegu faktycznie pracownik nie poniósł. Istota ryczałtu jako świadczenia kompensacyjnego (w tym wypadku przeznaczonego na pokrycie kosztów noclegu) polega bowiem na tym,

iż świadczenie to wypłacane jest w takiej formie i z założenia jest oderwane od rzeczywistego poniesienia kosztów, a przy tym nie pokrywa w całości wszystkich wydatków z określonego tytułu (bo nie są udokumentowane). Tym samym ryczałt nie przysługuje tylko wtedy, gdy pracodawca zapewnił pracownikowi bezpłatny nocleg - w warunkach hotelu (motelu), a nie w dostosowanej do spania kabinie pojazdu.

Na gruncie art. 77⁵ § 3-5 k.p. w zakresie określenia wysokości diety ustawodawca wprowadził pewien minimalny standard świadczenia, który winien być tak rozumiany,

że postanowienia zbiorowego układu pracy, regulaminu wynagradzania lub umowy o pracę, mogą unormować wysokość diety należnej z tytułu podróży służbowej w kraju i poza jego granicami odmiennie niż przepisy wydane na

podstawie § 2 rozporządzeń, z tym jednak zastrzeżeniem, że wysokość diety należnej z tytułu podróży w granicach kraju i poza jego obszarem nie może być niższa, niż wysokość diety przewidzianej przepisami rozporządzenia dla podróży krajowej. Pracodawca ma zatem możliwość określenia w postanowieniach zbiorowego układu pracy, regulaminu wynagradzania lub w umowie o pracę wysokości diety należnej z tytułu podróży zagranicznej w sposób mniej korzystny dla pracownika,

niż odpowiednie zapisy rozporządzenia określające wysokość diety dla podróży zagranicznej w danym kraju. Możliwości takiej natomiast nie przewidziano w odniesieniu do innych należności z tytułu podróży służbowej, w tym w odniesieniu do określenia wysokości ryczałtów za noclegi, co oznacza, że pracodawca może w zbiorowym układzie pracy, regulaminie wynagradzania lub umowie o pracę wprowadzić jedynie postanowienia korzystniejsze niż określone we właściwym rozporządzeniu.

Ustalenie, że powodowi nie został wypłacony należny ryczałt za noclegi z tytułu podróży służbowych poza granice kraju, uzasadniało roszczenie o jego wypłatę na podstawie art. 77⁵ § 1 k.p. w związku § 16 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej

z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej oraz § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (mającym zastosowanie z uwagi na nieprzedłużenie rachunków za noclegi) obowiązujących w spornym okresie.

W ocenie Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy prawidłowo również przyjął, że pozwany nie był uprawniony do potrącenia wierzytelności przysługującej mu wobec pracownika z tytułu przekroczenia norm spalania paliwa.

W wykonaniu wyroku Sądu Okręgowego pozwany wypłacił powodowi w dniach 22 lipca 2015 r. i 21 grudnia 2015 r. łącznie 30 151,78 złotych, na którą złożyło się świadczenie główne oraz odsetki za opóźnienie w wysokości 3 146,88 złotych.

W skardze z 23 lutego 2017 r. pozwany wniósł o;

1. wznowienie postępowania zakończonego prawomocnymi wyrokami: Sądu Rejonowego w Zduńskiej Woli IV Wydział Pracy z dnia 8 lipca 2015 r. (sygn. akt IV P 326/14) oraz Sądu Okręgowego w Sieradzu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 10 grudnia 2015 r. (sygn. akt IV Pa 96/15);
2. zmianę wyroku Sądu Okręgowego poprzez zmianę wyroku Sądu Rejonowego i oddalenie powództwa w całości; przyznanie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesowych za pierwszą instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, odstąpienie od obciążenia pozwanego kosztami postępowania poniesionymi przez Skarb Państwa - w zakresie opłaty od pozwu nieponiesionej przez powoda oraz wynagrodzenia powołanego w sprawie biegłego oraz przyznanie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesowych za drugą instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych;
3. orzeczenie przy zmianie zaskarżonych wyroków w orzeczeniu kończącym postępowanie - na podstawie art. 415 k.p.c. - o zwrocie spełnionego na rzecz powoda świadczenia w wysokości 30 151,78 złotych wraz z odsetkami w wysokości ustawowej za opóźnienie od daty złożenia skargi o wznowienie postępowania;
4. zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania wywołanego skargą, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Jako podstawę wznowienia powołano art. 401¹ k.p.c., powołując się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 r. wydany w sprawie K 11/15.

W odpowiedzi na skargę powód M. M. wniósł o jej oddalenie na koszt skarżącego.

Rozpoznając skargę o wznowienie postępowania Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Skarga spełnia wymogi formalne określone w przepisach kodeksu postępowania cywilnego, tj. w art. 399 i następujących, gdyż dotyczy postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem, została wniesiona w ustawowym trzymiesięcznym terminie określonym w art. 407 k.p.c. i znajduje swoją podstawę prawną w treści art. 401¹ k.p.c.

Wyrokiem z dnia 24 listopada 2016 r. wydanym w sprawie K 11/15, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 21a ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (t.j. Dz.U. z 2012 r. poz. 1155, ze zm.) w związku z art. 77⁵ § 2, 3 i 5 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1666, ze zm.) w związku z § 16 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U.167) w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz, że art. 21a ustawy z 16 kwietnia 2004 r. powołanej w punkcie 1 w związku z art. 77⁵ § 2, 3 i 5 ustawy z 26 czerwca 1974 r. powołanej w punkcie 1 w związku z § 9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U.236.1991, ze zm.) w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji.

Zdaniem Trybunału, oczekiwania pracodawców, iż zapewnienie kierowcy odpowiedniego miejsca do spania w kabinie samochodowej zwalnia ich z obowiązku ponoszenia kosztów noclegu były usprawiedliwione. Dodatkowo utwierdzał ich w tej interpretacji art. 14 ust. 1 ustawy o czasie pracy kierowców, dopuszczający wykorzystanie dobowego odpoczynku w pojeździe, jeśli znajduje się on na postoju i jest wyposażony w miejsce do spania. Przesądzenie przez ustawodawcę, że art. 77 § 3-5 k.p. i wydane na podstawie art. 77 § 2 k.p. przepisy wykonawcze mają mieć zastosowanie do każdego wykonanego przez kierowcę przewozu w transporcie, jest sprzeczne z ratio legis tych przepisów i świadczy o nieadekwatności przyjętego środka w stosunku do regulowanej dziedziny. Ustawodawca, odsyłając w art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców do zasad ogólnych przewidzianych w kodeksie pracy - tj. art. 77⁵ § 3-5 k.p., a następnie do zakwestionowanych przepisów rozporządzeń - nie uwzględnił specyfiki wykonywania zawodu kierowcy w transporcie międzynarodowym. Brak regulacji adekwatnych do wykonywanej przez kierowców pracy i odesłanie w zakresie ustalania warunków i wysokości należności przysługujących z tytułu podróży służbowej kierowców do przepisów dotyczących pracowników sfery budżetowej ujawnił się szczególnie przy wykładni pojęcia „bezpłatny nocleg” zawartego w kwestionowanych rozporządzeniach. Pojęcie to, choć nieostre, jest wystarczająco czytelne w odniesieniu do pracowników zatrudnionych w jednostkach sfery budżetowej przebywających w podróży służbowej, a jego wykładnia w stosunku do tego kręgu adresatów jest jednolita. W odniesieniu jednak do kierowców zatrudnionych w transporcie międzynarodowym, wywołało radykalne rozbieżności i niepewność co do sposobu jego stosowania. Mając na uwadze wskazane wyżej regulacje, Trybunał Konstytucyjny uznał, że konstrukcja normatywna przyjęta w przepisach dotyczących ryczałtów za nocleg, doprowadziła do nieprzewidywalności skutków prawnych działań podjętych na podstawie tych przepisów przez pracodawców branży transportowej. Ustawodawca pozostawił nadmierną swobodę organom stosującym prawo przy ustalaniu zakresu normowania uprawnień kierowców zatrudnionych w transporcie międzynarodowym i związanych z nimi obowiązków pracodawców. Sam fakt stworzenia nazbyt szerokich ram dla organów stosujących prawo, które muszą zastępować ustawodawcę w zakresie dookreślania zagadnień uregulowanych w sposób nieprecyzyjny, świadczy o naruszeniu zasady określoności prawa. Wadliwa legislacyjnie konstrukcja zakwestionowanych przepisów, opierająca się na odesłaniu kaskadowym, spowodowała niejasność i nieprecyzyjność wywodzonych z nich treści normatywnych. Ponadto doprowadziła do nieadekwatności

norm uregulowanych w tych przepisach do materii, w jakiej znajdują zastosowanie oraz nadmiernej swobody organów stosujących prawo przy ustalaniu ich zakresu normowania.

Art. 21 ustawy o czasie pracy kierowców został dodany przez art. 4 pkt 2 ustawy z 12 lutego 2010 r. o zmianie ustawy o transporcie drogowym oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 43, poz. 246) w związku z uchwałą siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 19 listopada 2008 r. w sprawie II PZP 11/08. W uchwale tej przyjęto, że kierowcy transportu międzynarodowego odbywający podróże w ramach wykonywania umówionej pracy i na określonym w umowie obszarze jako miejsce świadczenia pracy nie są w podróży służbowej w rozumieniu art. 77 § 1 k.p. Wykładnia ta oznaczała, że do takich podróży w ogóle nie mają zastosowania regulacje kodeksowe zawarte w art. 77 k.p., ani przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 77 § 2 k.p. Ustawodawca zdecydował się na uregulowanie w ustawie o czasie pracy kierowców odrębnej od zawartej w art. 77 § 1 k.p. definicji podróży służbowej (w art. 2 pkt 7) oraz odesłanie w kwestii świadczeń z tego tytułu do przepisów ogólnych zawartych w art. 77 k.p. (na podstawie art. 21a). Mechanizm przewidziany w art. 77 § 5 k.p., w zamierzeniu ustawodawcy, miał pełnić funkcję gwarancyjną, na wypadek gdyby układ zbiorowy pracy, regulamin wynagradzania czy umowa o pracę pozostawiły te kwestie poza przedmiotem ustaleń.

W ocenie Trybunału Konstytucyjnego należy zgodzić się z argumentami wysuwanymi w orzecznictwie Sądu Najwyższego, że podróż służbowa nie może polegać na wykonywaniu uzgodnionej przez strony pracy, która ze swej istoty polega na stałym przemieszczaniu się po określonym obszarze. Pracownik realizuje wówczas zobowiązanie niewykraczające poza warunki umówione przez strony, jakie przyjął na siebie, nawiązując stosunek pracy. Inaczej należy postrzegać podróż służbową, która stanowi środek do wykonania określonego zadania służbowego poza siedzibą pracodawcy, i sama w sobie nie jest jeszcze istotą tego zadania (o takiej podróży mowa w art. 77 § 1 k.p.), a inaczej sytuację, w której istotą wykonywanej pracy jest stałe przebywanie w podróży. W odniesieniu do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym należy stwierdzić, że ich zadaniem służbowym jest wykonywanie przewozu osób lub rzeczy, przebywanie w podróży jest zatem treścią obowiązku służbowego, a nie środkiem do jego wykonania. Zdaniem Trybunału, uregulowanie należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem przez kierowców pracy w permanentnej podróży wymaga stworzenia odrębnych przepisów dla tej grupy pracowników, uwzględniających w sposób rzeczywisty specyfikę ich pracy. Dotychczasowe rozwiązania szczególne, które w intencjach projektodawcy nowelizacji z

2010 r. miały tę specyfikę uwzględniać, należy uznać za pozorne. Sposób ukształtowania należności dla kierowców wynika bowiem w dalszym ciągu z ogólnych przepisów kodeksowych. Potraktowanie w sposób identyczny w tym zakresie podmiotów nierównych - tj. pracowników sektora administracji i kierowców w transporcie (w szczególności międzynarodowym), a z drugiej strony także ich pracodawców - należy uznać za wadliwe z punktu widzenia konstytucyjnej zasady równości oraz poszanowania negocjacyjnego systemu określenia poziomu wynagrodzeń i diet.

W świetle art. 412 § 1 k.p.c., sąd rozpoznaje sprawę na nowo w granicach, jakie określa podstawa wznowienia. Z brzmienia cytowanego przepisu jednoznacznie wynika, że przedmiotem postępowania jest udowodnienie istnienia podstawy, na której oparto skargę w konkretnej sprawie. W konsekwencji zakres ponownego rozpoznania sprawy uwarunkowany jest przyczyną (przyczynami) wznowienia podniesioną przez skarżącego i nie jest dopuszczalne wyjście poza te przyczyny.

Sytuacja opisana przez hipotezę art. 401¹ k.p.c. zachodzi wówczas, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie objęte skargą. Dla realizacji tej podstawy wznowienia niekonstytucyjny przepis musi być przy tym podstawą bezpośrednią, decydującą o wyniku rozstrzygnięcia, którego ona dotyczy.

Uwzględniając te uwagi o charakterze generalnym i odnosząc je do postępowania wywołanego skargą wskazać należy, że przy wydaniu obu zaskarżonych wyroków sądów pierwszej i drugiej instancji podstawę rozstrzygnięcia co do kwoty 25 806,70 złotych stanowił niezgodny (w określonym zakresie) z Konstytucją przepis art. 21 a ustawy o czasie pracy kierowców, który stracił domniemanie zgodności z Konstytucją również w odniesieniu do stanów faktycznych sprzed tej daty.

Wydanie przez Trybunał Konstytucyjny orzeczenia o niekonstytucyjności pewnych unormowań tworzy nowy stan prawny, w którym owe unormowania zostają wyeliminowane.

Biorąc pod uwagę utratę domniemania zgodności z Konstytucją przepisów wskazanych w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 r. w sprawie K 11/15 (OTK-A 2016, poz. 93), do stanów faktycznych poczynawszy od 3 kwietnia 2010 r., do kierowców w transporcie międzynarodowym nie należy stosować przepisów rozporządzeń wykonawczych wydanych z upoważnienia art. 77 k.p. Zastosowanie mają zatem przepisy zakładowe, na podstawie art. 77⁵ § 3 k.p., zgodnie z którym warunki wypłacania należności z tytułu podróży służbowej pracownikowi zatrudnionemu u innego pracodawcy niż wymieniony w § 2 określa się w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, jeżeli pracodawca nie jest objęty układem zbiorowym pracy lub nie jest obowiązany do ustalenia regulaminu wynagradzania (tak również Sąd Najwyższy w wyroku z 14 lutego 2017 r. w sprawie I PK 77/16 (Lex nr 2258054). Skutkiem wydania przez Trybunał Konstytucyjny wyroku, na który powołuje się skarżący, jest niemożność korygowania umów o pracę lub przepisów zakładowych przez przepisy rozporządzeń wykonawczych wydanych z upoważnienia art. 77⁵ k.p., jako bardziej korzystne dla pracownika (art. 9 § 2 k.p.).

W tej sprawie pracodawca wprowadził stosowne regulacje do regulaminu wynagradzania i powód zgodnie z jego postanowieniami otrzymał wszystkie świadczenia, które były objęte jego treścią, tj. diety z tytułu podróży służbowych poza teren kraju i ryczałty za nocleg. Po zmianie stanu prawnego wynikającej z powoływanego przez skarżącego orzeczenia Trybunału konstytucyjnego, brak zatem było podstawy prawnej do uwzględnienia żądania pozwu w części odnoszącej się do ryczałtu za noclegi.

Jeśli natomiast chodzi o kwotę 1 198,20 złotych, podstawą do jej zasądzenia nie były unormowania uznane za niekonstytucyjne. Żądanie zatem zmiany wyroku poprzez oddalenie powództwa także w tym zakresie wykracza poza zakres i podstawy wznowienia postępowania.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy - na podstawie art. 412 § 2 k.p.c. - uwzględnił skargę częściowo poprzez zmianę wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu z dnia 10 grudnia 2015 r. w sprawie sygn. akt IV Pa 96/15 i nadanie mu następującej treści:

„I. z apelacji pozwanego zmienia zaskarżony wyrok w pkt 1, 2, 4 i 5 w ten sposób, że:

- a. kwotę zasądzoną w pkt 1 obniża do 1 198,20 złotych, oddalając powództwo w pozostałym zakresie i nie obciążając M. M. obowiązkiem zwrotu pozwanemu kosztów procesu;
- b. uchyla pkt 4 i 5;

II. oddala apelację pozwanego w pozostałej części i apelację powoda w całości;

III. zasądza od M. M. na rzecz A. M. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Firma (...)w Z. 930 złotych z tytułu zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.”

W odniesieniu do należnych pozwanemu kosztów postępowania prowadzonego przed sądem pierwszej instancji, Sąd Okręgowy - rozpoznający skargę o wznowienie - zastosował art. 102 k.p.c. Powód miał bowiem - z uwagi na dotychczasowe orzecznictwo Sądu Najwyższego - pełne prawo do subiektywnego przekonania o zasadności swoich roszczeń.

Natomiast w postępowaniu apelacyjnym podstawą rozstrzygnięcia był art. 98 k.p.c. W sytuacji, w której powód miał świadomość, że związek pracodawców, którego członkiem jest pozwany złożył wniosek do Trybunału Konstytucyjnego o kontrolę konstytucyjności art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców, na którym to przepisie powód opierał swoje roszczenie, zachowanie powoda odmawiające zgody na zawieszenie postępowania nie powinno być premiowane zwolnieniem go z kosztów tego postępowania w trybie art. 102 k.p.c., realizującego zasadę słuszności. Gdyby bowiem

powód przychylił się do wniosku o zawieszenie postępowania przed sądem pierwszej instancji, koszty te w ogóle by nie powstały.

Pozwanemu przysługiwało również uprawnienie do domagania się zwrotu wypłaconego świadczenia na podstawie art. 415 k.p.c. (pkt B wyroku).

Celem tej instytucji jest likwidacja ujemnych skutków wiążących się dla strony skarżącej prawomocny wyrok z jego wyegzekwowaniem (lub dobrowolnym spełnieniem świadczenia) w razie późniejszego uwzględnienia skargi. Sąd orzekł więc o zwrocie od powoda nienależnie wypłaconych mu - w związku z częściowym uwzględnieniem skargi - na podstawie zaskarżonych orzeczeń świadczeń: głównego i odsetek w kwocie 28 856,45 złotych. Odsetki ustawowe za opóźnienie od tej kwoty należne są natomiast od dnia następnego po dacie wydania wyroku, ponieważ dopiero od chwili uznania skargi o wznowienie za zasadną i zmiany prawomocnego orzeczenia wypłacone powodowi świadczenie stało się nienależne i powstał obowiązek jego zwrotu w trybie art. 405 w zw. z art. 410 k.c.

O kosztach niniejszego postępowania orzeczono na podstawie art. 100 zdanie drugie k.p.c., zasądając od M. M. na rzecz A. M. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Firma (...) w Z. 2 701 złotych, na którą złożyła się uiszczona przez skarżącego opłata sądowa od skargi w wysokości 1 351 złotych oraz opłata za czynności radcy prawnego (§ 2 pkt 5 w zw. z § 9 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2015 poz. 1804 ze zm.).